

ממשיחה דמשכן מביום כלות וגו' וקידוש זה הוא בשעת בנין וזה לא שייך רק גבי שלמה שזהו קידוש הבנין, אבל קידוש דוד הוא קידוש המקום כעין בתי ע"ח שמצאום וקידושם וחזינן שיש איזה קידוש, ובשבועות פרש"י שלא פורש לו ובערכין כ' בשתי תודות ובשיר וזהו כנרא' דרכו של רש"י ז"ל שלקידוש מקום הי' בקבלה לקדש בתודות ובשיר ואע"ג דתודות ענינו משום שמקומו הוא החומה ונפסל כשיוצא, וכנרא' מהגמ' דרמב"ח בקידוש עזרה, מ"מ כפה"נ דדעת רש"י ז"ל שזהו סדר הקידוש לקידוש מקום, ולזה דוד אף שקידש המקום גם בקדושת עזרה מ"מ כיון דאינו קידוש הבנין א"צ כאן שירי מנחה [דלכאור' אינו שיגרא דלישנא ב' תודות שהרי בדף ס' כתב רש"י מנחה וגם התו' העירו אפרש"י אם כי רש"י במגילה י' כתב ב' תודות ושם א"א לפ' כן ואולי הוא שיגרא דלישנא וכמ"ש לעיל], ודעת תו' דגם בזה צריך שירי מנחה, ומ"מ כשקידש שלמה הבנין שוב הי' צריך לשירי מנחה מדין קידוש הבנין כעין משיחת המשכן דיליף מביום כלות וגו', ומיהו אכתי ק' הא דקידש תוך החצר למ"ד דהיינו בקדושת עזרה להקים מזבח, הרי זה כבר דוד קידשה עי בהה"מ שם, ועי' במלכים א' ח' ס"ד ובר"ה ב' ז' ז' ברש"י ורד"ק לא הזכירו קידוש רק שבנה מזבח ע"ש, וצ"ב.

ולמה א"א הי' לאוכלה ויעויין במקד"ד שם ד"ה ובעיקר, וצ"ע], וע"ש עוד ליישב מש"כ רש"י בזבחים כ"ד דקידש בשתי תודות דלקדש העזרה בעינן ג"כ לב' תודות ע"פ הר"ח והר"י מגאש שהתודות במקום המילואים יעוי"ש, ואכתי לא ניחא כ"כ דברי רש"י במגילה י' שלא הזכיר רק ב' תודות, גם רש"י בערכין ל"ב ב' הזכיר קידוש דב' תודות גם בבתי ע"ח אם כי זה צ"ע בלא"ה שהרי נפסלו ביוצא וכמ"ש לעיל סק"ו.

והנה כבר העיר בס' הר המורי' בפ"א מבה"ב אות כ"ב מסוגיא דזבחים ס' א' דשלמה קידש תוך החצר לר' יהודה בקדושת מזבח ולר' יוסי קידשה לשם עזרה להעמיד בה מזבח וערש"י שם [לר' יהודה, וה"ה לכאור' לר' יוסי] שקידש בשירי מנחה ובשיר, ונתקשה בהה"מ שם שהרי דוד כבר קידשה בקדושת עזרה לר' יוסי, והנה גם רש"י פי' שם כבתו' דזבחים כ"ד שם דבעינן שירי מנחה ורק גבי דוד כ' רש"י שתי תודות והתו' חלקו עליו בזה ובאמת צריך ביאור מהו הב' קידושים דדוד ושלמה, ויעויין בהה"מ שם שהאריך בכאן.

והיה נראה (לפו"ר) דאיכא ב' עניני קידוש האחד הוא לקדש המקום כמו שהוא שיהא ראוי למה שצריך והב' קדושת המקדש כשנבנה שגלמד

הגאון רבי יהודה בויאר שליט"א

בענין אינו מכוון

לצירוף אביי אמר אפי' תימא הגיע לצירוף דבר שאין מתכון מותר ופרכי' עלה מי אמר אביי הכי והתני' בשר ערלתו אפי' במקום שיש שם כהרת יקוץ דברי ר' יאשי' והוי' בה קרא ל"ל ואמר אביי לר' יהודה דאמר דבר שאין מתכון אסור ומתרצת הגמ' הנ"מ בכל התורה כולה אבל הכא

(א) **יומא** ל"ד ב' תני' אמר ר' יהודה עששיות של ברזל היו מחממין מערב יוה"כ ומטילין לתוך צונן כדי שתפוג צינתן ופרכי' בגמ' והלא מצרף פי' דכיון דהטיל את הברזל לתוך המים המים מחזקין את הברזל ועבר איסור לדעת רש"י משום מכה בפטיש ומשנינן אמר רב ביבי שלא הגיע

כגון צידוף דרבנן, ופירש"י בכל התורה היינו איסורא דאורייתא אבל הכא איסורא דרבנן ובאיסורא דרבנן מודה ר"י דאם הוא אינו מכון אז ליכא איסור דרבנן. ובקו' דהקשינו סברנו שאביי דס"ל דליכא הפרש בין פ"ר ללא פ"ר ס"ל דאפי' דאיסור דרבנן נמי ליכא חלוק בין פ"ר ללא פ"ר ולפי"ז קשה אמאי מצרף מותר וע"ז דחי' שלא, אלא דאיסור דרבנן יש חילוק בין פ"ר ללא פ"ר, דפ"ר אסור באיסור דרבנן ולא פ"ר מותר באיסורא דרבנן, כי באיסור דרבנן ר' יהודה ס"ל כמו ר"ש באיסור דאורייתא דאיכא חילוק בין פ"ר ללא פ"ר, וק' ע"ז דהגמ' סברה בס"ד דלדעת אביי בשבת אין חילוק בין פ"ר ללא פ"ר אפי' באיסור דרבנן ולכך אין מטילין את העששיות לתוך צונן כי הוא עובר איסור דרבנן, ואמאי הא הוי סד"ר ולקולא כמו שכ' המ"ב בבה"ל סי' שט"ז ס"ג בענין סגירת התיבה וספק אם יש בה זכובים דאפי' אי לא נימא כט"ז דהוי א"מ מ"מ ספיקא דרבנן לקולא זה הוי כי זכובים אינם במינם ניצוד א"כ ה"נ לדעת רש"י דצידוף דרבנן אפי' לא אמרי' אינו מכון מ"מ ספיקא דרבנן לקולא הו"ל למימר, וצ"ע.

והתו' הקשו על פירש"י מהא דאמרי' בגמ' דר' יהודה אסר לגרור מטה וספסל אע"ג דאמרי' בגמ' דכי מכון ליכא אסור דאורייתא דהוי חורש כלאחר יד ולפירש"י כיון דל"ה איסור תורה א"כ הי' צריך להיות מותר ואולי אפשר לומר דרש"י לא אמר אלא היכא דעצם המלאכה הוא מדרבנן כגון צידוף אבל אם המלאכה הוא דאורייתא רק אין איסור תורה כיון דעביד כלאחר יד בה מודה רש"י דאפי' הוא אינו מכון בכל זאת זה אסור, [מש"כ התו' דהוי חורש כלאחר יד אם הוא גורר בבית אז כיון דלא קיימא לחרישה ליכא אלא איסור בונה והוי בונה כלאחר יד] ולפי"ז אין ראי' מרש"י דפליג על תו' דס"ל דאינו מכון בשבת הוי דרבנן דילפי' ממלאכת מחשבת די"ל דרש"י מודה לתו' דאי עביד א"מ ליכא איסור דאורייתא אבל מה דס"ל דאפי' איסור דרבנן ליכא זה דוקא אם המלאכה היא בעצם דרבנן

(ב) כתובות ה' ע"ב תו' ד"ה עוד תמצי לומר הלכה כר"י מקלקל הוא אצל הפתח ושרי, וכ' התו' אע"ג דמקלקל פטור אבל אסור מיהו הכא שרי לכתחלה משום דאיכא תרתי מקלקל בחבורה ודבר שאינו מתכון. ויש לפרש דתו' לשיטתם דאינו מכון אסור בשבת רק מדרבנן וזהו הלשון תרתי ואפי' אי נימא כריטב"א שבת דף מ"א ב' דא"מ בשבת אסור מדאורייתא מ"מ כונת הגמ' דר' יהודה שרי מקלקל כשגם הוא א"מ ואע"פ שהריטב"א פליג על רש"י ביומא וס"ל דאפי' באיסור דרבנן ג"כ אסיר ר"י באינו מכון מ"מ במקלקל מודה הוא דשרי, והתו' בת' שני דס"ל דמקלקל וא"מ מותר לכתחלה לר"י ג"כ ס"ל הכי דשאר אסור דרבנן וא"מ אסור אע"ג דא"מ מדרבנן הוא משא"כ כאן במקלקל וא"מ שרי לכתחילה.

בגמ' קי"ג א' אמרי דמתני' דהטומן לפת או צנונות תחת הגפן דניטלין בשבת איירי בשדה ואמרי' נמי בדף נ' ע"ב דמהאי מתניתין תיובתא לשמואל דאמר האי סכינא דביני אורכי דצה שלפה והדר דצה שרי ואם לאו אסיר וכיון דכשדה איירי צריך לומר דליכא איסור בונה מהא דנוטלין בשבת את הצנן אע"ג דלא הדר ודצה אלא איסור חרישה כדאמרי' שבת ע"ג ב' ואם הוא מוסיף תור כ"ש על החור הקיים בשדה הוא עובר על חרישה כדאמרי' קמ"ו א' דאם הוסיף כ"ש על חור הקיים כלול תרנגולין הוא עובר משום בונה, וצ"ל כיון דהוי חורש כלאחר יד וגם אינו מכון אע"ג דהוי פ"ר רבנן התירו ומצד דהוי מלאכה שאין צריך לגופה אי אפשר להתיר כי שמואל ס"ל בדף מ"ב א' דמלאכה שאין צריך לגופה חייב, אלא מצד דהוי חורש כלאחר יד, ומצד מקלקל נמי לא התירו רבנן, דרק בשבת תופר גומא הוי מקלקל משא"כ כאן דהוי חורש בשדה ל"ח מקלקל ועיין רש"י ע"ג ע"ב ד"ה

והתו' הקשו על פירש"י מהא דאמרי' בגמ' דר' יהודה אסר לגרור מטה וספסל אע"ג דאמרי' בגמ' דכי מכון ליכא אסור דאורייתא דהוי חורש כלאחר יד ולפירש"י כיון דל"ה איסור תורה א"כ הי' צריך להיות מותר ואולי אפשר לומר דרש"י לא אמר אלא היכא דעצם המלאכה הוא מדרבנן כגון צידוף אבל אם המלאכה הוא דאורייתא רק אין איסור תורה כיון דעביד כלאחר יד בה מודה רש"י דאפי' הוא אינו מכון בכל זאת זה אסור, [מש"כ התו' דהוי חורש כלאחר יד אם הוא גורר בבית אז כיון דלא קיימא לחרישה ליכא אלא איסור בונה והוי בונה כלאחר יד] ולפי"ז אין ראי' מרש"י דפליג על תו' דס"ל דאינו מכון בשבת הוי דרבנן דילפי' ממלאכת מחשבת די"ל דרש"י מודה לתו' דאי עביד א"מ ליכא איסור דאורייתא אבל מה דס"ל דאפי' איסור דרבנן ליכא זה דוקא אם המלאכה היא בעצם דרבנן

לאקשוויי אפי' דזה מדרבנן הא הוי מקלקל בקרוד ולכן ל"ג אטו קרוד משא"כ בחמץ דל"ה מקלקל אבל מ"מ זה ל"ה ק' להו.

ג) הרמב"ן בשבת דף מ"ב א' כ' על דברי רש"י שפירש מימרא דשמואל דאמר מכבין גחלת של מתכת דל"ש כבוי בהכי מדאורייתא ומדרבנן הוא דאסור וכ' הרמב"ן ואפשר שכל צירוף דרבנן, דק' לרמב"ן נהי דכבוי ליכא צירוף הא איכא וסתם מכבין היינו במים ואיכא צירוף לכבות גחלת של מתכת במים, וע"ז כ' הרמב"ן דכל צירוף מדרבנן הוא, אלא דברש"י ליכא למימר הכי כקו' התו' דיומא דרש"י מתיר א"מ ומצרף דהוי דרבנן לר' יהודה והגמ' בדף מ"א ב' אסרה צירוף לר' יהודה, ואח"כ כ' הרמב"ן וז"ל ואפשר שלא אמרו כן אלא בגחלת דל"ש צירוף אלא בכלים או ברוצה לעשות כלי משום דהוה מתקן [היינו מכה בפטיש] אבל בגחלת לאו מתקן הוא היינו שאינו עומד להיעשות כלי ומדאורייתא שרי, והא דאמרי' במס' יומא פרק אמר להם הממונה אבל הכא צירוף דרבנן הוא ה"נ קאמר בצירוף דעששיות דרבנן דהא לאו לתקוני כלי הוא עושה ואפי' לר' יהודה דאמר דבר שאינו מתכון אסור הכא לאו תיקון הוא כלל אלא בכלי וכיוצא בו היינו בגחלת שעומדת להעשות כלי ובזה פליג על התו' ביומא דס"ל דבגחלת לעולם ליכא צירוף מדאורייתא ואפי' עומדת להעשות כלי, ולפי"ז מעיקרא ס"ד דאביי דאמר דאינו משום מכוין כר"י ודחי' דמאי דקאמר אביי אינו מתכון היינו לעשותו כלי וליכא תקון כלי כלל והצירוף אינו אלא מדרבנן ולכן אין שבות במקדש ובאמת במסקנא לא כהו"א דבה"מ חשבי' שר"י מתיר אינו מכוין ולמסקנא קמ"ל שאם אינו מכוין אפי' לר' יהודה אז זה לא חשיב עומד להעשות כלי כיון שאין דעתו לכך ול"ה תקון כלי אלא מדרבנן ואין שבות במקדש, וכן בריטב"א בשבת לומד ג"כ שהתי' ביומא אין שבות במקדש הוא לא כמו הס"ד דהוא מטעם דר"י ס"ל דאינו מכוין מותר, אבל אין מכאן ראי' דהרמב"ן ס"ל דא"מ הוי דאורייתא לר' יהודה אפי' באיסורי שבת

פטור עלי', ועיי' מג"א סי' שי"ד ס"ק ה' דכ' דטעמא דעמודים משום מקלקל וצ"ע מטומן לפת דל"ה מקלקל והק' המג"א בסי' שי"ד ס"ק ה' דהרי ר' יהודה אוסר לגרור מטה וספסל אע"ג דהוי בונה כלאחר יד וצריך לומר דכאן דהוי מוסיף על חור הקיים שרי רבנן א"מ אע"ג דהוי פ"ד כלאחר יד אבל בגרור מטה וספסל דהוא עושה לכתחלה אסרי רבנן כל דהוי בונה כלאחר יד.

עוד הק' התו"י ביומא דהרי רש"י יליף דהא דאמר שמואל מכבין גחלת של מתכת מפני היזק רבים דבגחלת של מתכת איכא איסור כבוי מדרבנן וא"כ תיקשי איך מטילין את העששיות לתוך מים הרי הוא מכבה אותן. ותי' דאין שבות במקדש כי האיסור כבוי הוא רק מדרבנן וכ' ע"ז התו"י ואין נראה, ולכאורה רש"י דלומד דאינו מכוין מותר באיסורא דרבנן, אבל לגבי איסור כבוי זה הוי פ"ד באיסור דרבנן כי הוא מכבה את העששיות ומנ"ל דזה התיר ר"י אולי הוא התיר רק אינו מכוין ולא היכא דהוי פ"ד, ולכן כ' התו"י כי שם מדובר בגחלת שיוצאת מתחת יד הנפח אבל הכא אינו חס כ"כ והרי הוא כמיחם שפינהו דפרק כירה דלא אסרי' משום כבוי אלא משום מצרף, ולדעת הר"ם פי"ב מהל' שבת הל' ב' צריך לומר דבעששיות מבעירין עד שנעשה גחלת ואז איכא איסור מצרף אבל בכלי איכא איסור מצרף קודם שנעשה גחלת.

עוד הקשה בתו"י מאי שאלת הגמ' בפסחים על ר' יהודה מ"ש גבי חמץ דגזר ר' יהודה דילמא אתי למיכל מיני', ומ"ש גבי קרצוף דלא גזר אטו קרוד ואמאי לא משני דקרוד אפי' עבד ליכא אלא איסור דרבנן דהא בשבת מודה ר"י דאינו מכוין הוי איסור דרבנן ולכן ל"ג קרצוף אטו קרוד אבל חמץ במועד הא איכא איסור כרת וכן הגרע"א הק' זאת בפסחים וכ' שמצא את הק' בתו"י יומא, ואולי אפשר לומר דר' יהודה גזר דלא ליבדוק גם בחמץ דהוא אסור רק מדרבנן כגון דבטל חד בתרי במין במינו וצריך ששים. ששם ליכא לאקשוויי הא איכא כרת, אלא דאיכא

בצירוף אי מכון לכלי אז איכא צירוף דאורייתא אז לכן היכא שלא מכון לכלי איכא איסורא מדרבנן כמו לר"א דהיכא דקוטם ביד איכא איסורא דאורייתא ולכן מדרבנן אסור, ולכן תניא לא יקטמנו להריח בו, כן לדידן בצירוף, דכיון דצירוף הוי מדאורייתא היכא שלא מכון לצירוף הוי דרבנן ולכן בעי למימר אין שבות במקדש. ולכן הרמב"ן העתי' הברייתא דאם קטמו להריח פטור משום דהוא רוצה להגיד דלדידן אם מכון שלא לעשות כלי יש עכ"פ איסור דרבנן יש משום דלדידן אם כון לכלי יש חיוב דאורייתא של מצרף ולכן בלא כיון לכלי יש איסור דרבנן ובעי' למימר אין שבות במקדש.

(ד) ומהרמב"ם בפ"ב מהל' עבודת יום הכפורים הל' ד' דהעתיק את טעם של הגמ' דלכן מטילין למים עששיות של ברזל דאין שבות במקדש משמע דס"ל דזה הוי פ"ר ולכך גם אליבא דר"ש בעי' לטעם דאין שבות במקדש דאי ל"ה פ"ר א"כ לר"ש סגי בהכי דאינו מכון דמותר לר"ש לכתחלה אלא ש"מ דהוי פ"ר ולכן גם לר"ש בעי' לטעמא דאין שבות במקדש, כ"כ הלח"מ והוא אמר דלכך בעי' א"מ אפי' דהוי פ"ר משום דכיון שהוא א"מ לעשות כלי א"כ אי"כ מצרף דאורייתא אלא מצרף דרבנן וצ"ל דבהתחלה הגמ' סברה דר"י מתיר א"מ אפי' בפ"ר כיון דהוי דרבנן דס"ד בכל צירוף מדרבנן והגמ' הקשתה מאביי דס"ד דאביי אסר א"מ פ"ר אפי' באסור דרבנן והגמ' ענתה דלכך זה הוי דרבנן כיון דהוא לא מכון לעשות כלי אבל בכלי הוי צירוף מדאורייתא אלא כיון דהוא לא מכון לעשות כלי לכן צירוף הוי דרבנן ואין שבות במקדש ולמסקנת הגמ' ל"ה הוי כמו הס"ד כמו שכ' הריטב"א בשבת.

דא"כ למה הרמב"ן יליף דזה לא כלי כיון דהוא לא כיון לעשותו כלי הו"ל לרמב"ן לפירושי כמו תו' ד"ל דאי הוי צירוף מדאורייתא רק כיון דאינו מכון להך הוי צירוף דרבנן ע"ז לא הוי אמרי' אין שבות במקדש רק כיון דהצירוף הוא מלאכה מדרבנן ע"ז אמרי' אין שבות במקדש ועיי' בריטב"א ביומא.

וכ' הרמב"ן ודמי' למאי דאמרי' לא יקטמנו לחצות בו שיניו ואם קטם חייב חטאת ואם לא קטם לחצות בו שיניו פטור אפי' לר"י דכל דמשום תקון מנא הוא מאן דלא מתקן פטור והק' הלח"מ והרי קיי"ל כברייתא דקוטמו ומריח בו וכרב יהודה וא"כ ק' למה בגחלת איכא איסור דרבנן היכא שהוא לא עביד את זה לכלי ובעי' למימר אין שבות במקדש וכאן בקוטם זה שרי אפי' מדרבנן היכא דהוא לא עביד את זה לכלי. דקוטם להריח מותר, וכן זה ק' ארמב"ן, דהרי קיי"ל כברייתא דקוטמו ומריח בו ובצירוף זה אסור מדרבנן. ותי' הלח"מ דהרי הכ"מ כ' המכבה את הגחלת פטור היינו שיש איסור דרבנן של כבוי בגחלת מתכת וצירוף ליכא כיון שלא מתכון לעשות מזה כלי, וא"כ מצד מצרף כיון שלא מכון לעשות כלי מותר אפי' מדרבנן כמו קוטם דמותר מדרבנן אצל איסור של כבוי גחלת של מתכת הוא עבר עליו פה איסור מדרבנן, אבל לכאורא צ"ע דהרי בגמ' אמרי' אין שבות במקדש על איסור צירוף משמע דיש איסור מדרבנן בצירוף ודוחק לומר דעכשיו משנינן איסור כבוי דאין שבות במקדש, ואולי דהתם אמרי' בגמ' הא ר"א והא רבנן דהלבון ביד פטור אם עשאו כלי ולכך מותר בקוטם להריח דאפי' בקוטם לכלי אינו אלא מדרבנן ולכאור' חייב מדאורייתא בקוטם ביד לכלי ולכן הוי מדרבנן בקוטם להריח, אבל

